

Souhrnná teritoriální informace:

Zambie

Velvyslanectví ČR v Lusace 10. 5. 2022 12:48

Zambie je vnitrozemský stát regionu jižní Afriky, bohatý na přírodní zdroje (zemědělská půda, nerostné suroviny, vodní zdroje, lesy), tento potenciál ale musí teprve plně využít. Zambie patří mezi tzv. nejméně rozvinuté země (LDCs), přibližně 60 % místní populace žije pod hranicí chudoby. Jedná se o unitární republiku prezidentského typu. V srpnu 2021 se konaly prezidentské, parlamentní a místní volby, v nichž s převahou zvítězila doposud opoziční strana UPND (United Party for National Development), a její lídr Hakainde Hichilema se ujal funkce prezidenta.

Národní hospodářství je málo diverzifikované a závisí z podstatné části na zemědělství a těžbě nerostných surovin, zejména mědi. Vývoz mědi představuje více než 70 % celkových exportních příjmů. Zambie se proto potýká s vysokou závislostí na klimatických podmínkách a cenách těžných komodit na světových trzích. Problémem jsou nedostatečná infrastruktura a nedostatek kvalifikovaných pracovních sil. Zemědělství se potýká s nízkou diverzifikací a mechanizací. Roste počet velkých komerčních farem, ovšem převažují drobní farmáři, produkující především pro vlastní spotřebu. V posledních letech se v Zambii výrazně projevují klimatické změny, a to zejména úbytkem a větší nepravidelností srážek. To má dopad jak na zemědělství, tak na energetický sektor, neboť Zambie vyrábí přes 80 % elektrické energie z vodních zdrojů. Zavádění dalších zdrojů (zejm. fotovoltaiky) je v počátcích.

Po letech nezodpovědného zadlužování (zejména vůči Číně) není Zambie od podzimu 2020 schopna dostát svým závazkům vůči mezinárodním věřitelům a jedná o možnostech částečného odpuštění dluhů. V prosinci 2021 IMF oznámil, že bylo dosaženo dohody s vládou Zambie (Staff Level Agreement), která má být podpořena úvěrem ve výši 980 mil. SDR (1,4 mld. USD) v rámci rozšířené úvěrové facility v letech 2022 - 2025. Úvěr ovšem ještě musí schválit Výkonná rada IMF a předpokladem je dosažení pokroku v jednání o restrukturalizaci dluhů s dalším věřiteli.

Rozvojovými prioritami Zambie jsou modernizace a diverzifikace zemědělství, těžebního průmyslu a cestovního ruchu, zlepšení v zásobování elektřinou a vodou, budování dopravní infrastruktury a rozvoj informačních a komunikačních technologií. Příležitosti pro české firmy lze spatřovat především v dodávkách zařízení a technologií zejména pro obnovitelné zdroje energie, elektrosoučástek, zemědělské mechanizace a chemických přípravků, technologií pro potravinářský průmysl, zařízení pro doly či technologií pro úpravu vody.

Zambijská společnost je v mnoha ohledech stále ještě poměrně tradiční a dosti konzervativní. Středoevropana často nepříjemně překvapí zejména nedochvilnost, nedodržování termínů a slibů obecně či obtížné jednání s úřady. Všeobecně rozšířeným problémem

Základní údaje	
Hlavní město	Lusaka
Počet obyvatel	19,50 mil.
Jazyk	oficiální jazyk angličtina, domorodé jazyky
Náboženství	křesťanství (92 %), islám (3 %), ostatní (5 %)
Státní zřízení	prezidentská republika
Hlava státu	Hakainde Hichilema
Hlava vlády	Hakainde Hichilema
Název měny	zambijská kwacha (ZMW)
Cestování	
Časový posun	+1 hod. (v létě + 0 hod.)
Kontakty ZÚ	
Velvyslanec	Mgr. Pavel Procházka
Ekonomický úsek	Ing. Václav Kuželka
Konzulární úsek	
CzechTrade	ne
Czechinvest	ne
Ekonomika	2021
Nominální HDP (mld. USD)	25,9
Hospodářský růst (%)	1,6
Inflace (%)	22,3
Nezaměstnanost (%)	N/A

je korupce.

Kapitoly a podkapitoly:

1 Základní informace o teritoriu

- 1.1 Systém vládnutí a politické tendence v zemi
- 1.2 Zahraniční politika země
- 1.3 Obyvatelstvo

2 Ekonomika

- 2.1 Základní údaje
- 2.2 Veřejné finance a státní rozpočet
- 2.3 Bankovní systém
- 2.4 Daňový systém

3 Obchod a investice

- 3.1 Obchodní vztahy
- 3.2 Přímé zahraniční investice
- 3.3 FTA a smlouvy
- 3.4 Rozvojová spolupráce
- 3.5 Perspektivní obory (MOP)

4 Kultura obchodního jednání

- 4.1 Úvod
- 4.2 Oslovení
- 4.3 Obchodní schůzka
- 4.4 Komunikace
- 4.5 Doporučení
- 4.6 Státní svátky

5 Základní podmínky pro uplatnění českého zboží na trhu

- 5.1 Vstup na trh
- 5.2 Formy a podmínky působení na trhu
- 5.3 Marketing a komunikace
- 5.4 Problematika ochrany duševního vlastnictví
- 5.5 Trh veřejných zakázek
- 5.6 Platební podmínky, platební morálka a řešení obchodních sporů
- 5.7 Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria
- 5.8 Zaměstnávání občanů z ČR
- 5.9 Veletrhy a akce

6 Kontakty

- 6.1 Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu
- 6.2 Praktická telefonní čísla (záchranka, policie, požárníci, infolinky, apod.)
- 6.3 Důležité internetové odkazy a kontakty

1 Základní informace o teritoriu

Podkapitoly:

[1.1 Systém vládnutí a politické tendence v zemi](#)

[1.2 Zahraniční politika země](#)

[1.3 Obyvatelstvo](#)

1.1 Systém vládnutí a politické tendence v zemi

Oficiální název státu: Zambijská republika (Republic of Zambia)

Zambie je vnitrozemským africkým státem s rozlohou 752 614 km². Sousedí s Angolou, Konžskou demokratickou republikou, Malawi, Mosambikem, Namibií, Tanzanií, Zimbabwe a Botswanou. Zambie, dříve Severní Rhodesie, získala nezávislost na Velké Británii v roce 1964.

Z hlediska politického systému je Zambie unitární republikou prezidentského typu s pluralistickým systémem více politických stran. Zákodárnou moc má jednokomorové Národní shromáždění. Do něj je 156 poslanců voleno přímo, maximálně 10 je jmenováno. Volby se konají každých 5 let (prezidentské, parlamentní i komunální) – poslední tripartitní volby se konaly v srpnu 2021. Prezident je hlavou státu a zároveň vlády, kterou jmenuje z poslanců Národního shromáždění.

Politická scéna v Zambii je relativně stabilní, od prezidentských voleb v r. 2016, jejichž výsledek byl velmi těsný, však politicky dosti rozdělenou zemi, národní dialog spuštěný v roce 2017 žádné výsledky nepřinesl. Tato polarizace dále rostla během příprav na volby v roce 2021. Opoziční strany a nezávislá média si stěžovali na omezování práva na svobodu projevu, svobodu shromažďování či sdružování. Navzdory těmto okolnostem dosáhla hlavní opoziční strana UPND (United Party for National Development) výrazného vítězství a její lídr Hakainde Hichilema, který na prezidenta země kandidoval neúspěšně již pětkrát v minulosti, byl se ziskem 59 % hlasů již v prvním kole zvolen prezidentem. Nová vláda oznámila jako své priority důraz na vládu práva a boj proti korupci, zlepšení podnikatelského prostředí a obnovení důvěry zahraničních investorů.

Výrazný problém nadále představuje rozbuje korupce. Během pouhých tří let (2017-2019) se Zambie propadla o sedmáct míst v žebříčku vnímání korupce Transparency International a prozatím zůstává na svém historicky nejhorším skóre (33 bodů ze 100 možných a dělené 117. místo ze 183 hodnocených zemí za rok 2021).

Složení vlády:

Prezident - Hakainde Hichilema

Viceprezidentka - Mutale Nalumango

Ministr obrany - Ambrose Lwiji Lufuma

Ministr vnitra - Jacob Jack Mwiimbu

Ministr zahraničních věcí a mezinárodní spolupráce - Stanley Kakubo

Ministr energetiky - Peter Chibwe Kapala

Ministr rozvoje vodních zdrojů a sanitace - Mike Elton Mposha

Ministryně zdravotnictví - Sylvia T. Masebo

Ministr školství - Douglas Siakalima

Ministryně pro komunitní rozvoj - Doreen Mwamba

Ministryně práce a sociálního zabezpečení - Brenda Tambatamba

Ministr spravedlnosti - Mulambo Haimbe

Ministr půdy a přírodních zdrojů - Elijah Muchimba

Ministr dopravy a logistiky - Frank Tayali

Ministr infrastruktury, bydlení a městského rozvoje - Charles Milupi

Ministr technologie a vědy - Felix Mutati

Ministr místní správy - Gary Nkombo

Ministr cestovního ruchu a umění - Rodney Sikumba

Ministr pro malé a střední podniky - Elias Mubanga

Ministryně informací a médií - Chushi Kasanda

Ministr zelené ekonomiky a životního prostředí - Collins Nzovu

Ministr pro hospodářská zvířata a rybolov - Makozi Chikote

Ministr dolů a nerostů - Paul Chanda Kabuswe

Ministr zemědělství - Mtolo Phiri

Ministr obchodu - Chipoka Mulenga

Ministr mládeže a sportu - Elvis Nkandu

1.2 Zahraniční politika země

Zambie je členem těchto hlavních mezinárodních organizací: OSN, Africká unie, Commonwealth, Mezinárodní měnový fond, Světová banka, Africká rozvojová banka, Jihoafrické rozvojové společenství (SADC), Společný trh východní a jižní Afriky (COMESA) - hlavní sídlo COMESA se nachází v Lusace.

Zambie není na mezinárodní scéně příliš aktivní. Vláda počátkem roku 2021 ratifikovala dohodu o Tripartitní zóně volného obchodu (společná zóna COMESA, SADC a EAC). Zambie také dokončila proces ratifikace dohody o Africké kontinentální zóně volného obchodu (AfCFTA).

Vztahy s EU jsou po sérii korupčních skandálů v roce 2018 opatrné, nikoli ale negativní. Mnozí představitelé EU v soukromí vyjadřovali značnou frustraci ze vztahů s minulou zambijskou vládou, přetřásanými tématy byly zejména korupce a malá akceschopnost. Nová vláda zdůrazňuje boj proti korupci jako svoji prioritu a snaží se o zlepšení komunikace s EU. Pokračují jednání o dohodě o hospodářském partnerství s EU (Economic Partnership Agreement – EPA), k podpisu dohody však stále nedošlo, Zambie se řadí mezi šest zemí regionu SADC, které svůj podpis k prozatímní dohodě nepřipojily. Zambie má v rámci iniciativy „Everything but Arms“ výhodu bezcelního dovozu zboží na evropské trhy bez množství omezení.

Dlouhodobě aktivní v Zambii je Čína, která zde v uplynulých letech získala velký politický vliv. Dělo se tak skrze ekonomickou past v podobě obřího množství půjček, zejména na infrastrukturní projekty budované čínskými firmami, které zambijská vláda nebude moci bez vyjednávání s ČLR zvládnout splatit. Nová vláda některé z projektů pozastavila, u řady z nich panují pochybnosti o jejich výhodnosti pro Zambii, resp. výši nákladů. V Zambii působí třetí největší počet čínských firem v rámci celé Afriky. Ve vztahu k Číně jsou aktuálně nejdůležitější jednání o restrukturalizaci dluhů. Vláda v Pekingu ovšem obecně není ochotna upouštět od závazků, které Zambie u svých čínských věřitelů má. ČLR během let 2020 – 2021 opakovaně Zambii poskytla humanitární pomoc pro boj s onemocněním COVID-19 v podobě zdravotnického materiálu, testovacích sad či léků (objemem ovšem zaostávající za EU či US).

Hlavním zájmem zambijské vlády je hledání nových investorů, rozvíjí se proto vztahy se státy Perského zálivu, Indii, Tureckem či Izraelem. Velké naděje z hlediska zahraničních investic Zambie vkládala do summitu Rusko-Afrika v roce 2019. Navzdory uskutečněným jednáním žádné konkrétní rusko-zambijské projekty dosud nebyly zahájeny.

V regionu je nejdůležitějším partnerem Zambie Jihoafrická republika, odkud pochází většina importů do země. Zambie se snaží vyřešit svůj dlouhodobý pohraniční spor s Konžskou demokratickou republikou, který v minulosti opakovaně eskaloval ve smyslu posílení vojenské přítomnosti obou zemí ve sporné oblasti. K vnitřní situaci v Konžské demokratické republice či Zimbabwe se ale vláda Zambie nevyjadřuje. Naopak s obavami Zambie sleduje situaci v severním Mosambiku a konflikt s teroristickou skupinou Ansar al-Sunna (údajně propojené s DAESH/Islámským státem a somálskou skupinou al-Shabaab) v oblasti Cabo Delgado.

1.3 Obyvatelstvo

Zambie trpí prudkým demografickým růstem, který aktuálně dosahuje 2,9 % ročně. Podle odhadů se populace do roku 2050 rozroste na 40 milionů lidí, pokud nedojde k zvrácení současných trendů.

Počet obyvatel: 19,5 mil. obyvatel (odhad 2022)

Hustota zalidnění: 26 obyv./km²

Demografické složení:

0 – 14 let: 45,7 %

15 – 24 let: 20,0 %

25 – 54 let: 29,0 %

55 – 64 let: 3,0 %

65 let a více: 2,3 %

Národnostní složení: Zambie je multietnický stát, ve kterém žije více než 70 národnostních skupin. Zambijské obyvatelstvo je tvořeno z 99,5 % původními africkými kmenovými skupinami, z nich nejpočetnější jsou: Bemba 21,0 %, Tonga 13,6 %, Chewa 7,4 %, Lozi 5,7 %, Nsenga 5,3 %, Tumbuka 4,4 %, Ngoni 4,0 %, Lala 3,1 %, Kaonde 2,9 %, Namwanga 2,8 %, Lunda 2,6 %, Mambwe 2,5 %, Luvale 2,2 %, Lamba 2,1 %, Ushi 1,9 %, Lenje 1,6 %, Bisa 1,6 %, Mbunda 1,2 %. Ekonomicky významnými skupinami jsou Indové, Libanonci, Zimbabwané a Jihoafričané.

Náboženské složení: 92 % křesťané (velkou většinou protestanti, dále katolíci a příslušníci afrických křesťanských náboženství), 3 % muslimové, 3 % ostatní (buddhisté, hinduisté), 2 % místní náboženství.

2 Ekonomika

Podkapitoly:

[2.1 Základní údaje](#)

[2.2 Veřejné finance a státní rozpočet](#)

[2.3 Bankovní systém](#)

[2.4 Daňový systém](#)

2.1 Základní údaje

V Zambii se po vypuknutí pandemie COVID-19 naplno projevily vleklé problémy národního hospodářství a nezodpovědná fiskální politika uplynulých let. Země se od roku 2012 zadlužovala neudržitelným tempem. Většina půjček byla využita na infrastrukturní projekty, realizované a financované, mnohdy za velmi neprůhledných podmínek, čínskými subjekty. Zambie zaznamenala v roce 2020 po mnoha letech poprvé hospodářský pokles. Byla výrazně zasažena propadem světových cen mědi a cestovního ruchu, jehož podíl na HDP země v uplynulých letech rychle rostl a v roce 2019 už činil přibližně 7 %. Souběh nepříznivé hospodářské situace v Zambii a turbulentního vývoje na mezinárodních finančních trzích vedl k výrazné depreciaci zambijské kwachy, která za rok 2020 oslabila vůči americkému dolaru cca o 50 %. To vyvolalo akutní problém, pokud jde o splácení zahraničních finančních závazků Zambie, a dále zvýšilo míru inflace, která se v průběhu roku 2021 v meziročním srovnání dostala až na hodnoty okolo 23 % (inflační cíl centrální banky je přitom v pásmu 6 – 8 %). Zambie v listopadu 2020 přestala hradit splatné dluhy a technicky se tak ocitla v platební neschopnosti. Jedná s mezinárodními věřiteli o restrukturalizaci dluhu a usiluje o překlenovací úvěr IMF. V prosinci 2021 IMF oznámil, že bylo dosaženo dohody s vládou Zambie (Staff Level Agreement), která má být podpořena úvěrem ve výši 980 mil. SDR (1,4 mld. USD) v rámci rozšířené úvěrové facility v letech 2022 - 2025. Úvěr ovšem ještě musí schválit Výkonná rada IMF a předpokladem je dosažení pokroku v jednání o restrukturalizaci dluhů s dalším věřiteli (IMF nemůže půjčovat zemím, jejichž dluhové břemeno je považováno za neudržitelné). Za rok 2021 se Zambie vrátila k mírnému hospodářskému růstu ve výši 1,6 %. Míra inflace má po vrcholu v polovině roku 2021 klesající trend a za březen 2022 klesla v meziročním srovnání na 13,1 %.

Národní hospodářství Zambie je málo diverzifikované a závisí z podstatné části na zemědělství a těžbě nerostných surovin, zejména mědi. Vývoz mědi představuje více než 70 % celkových exportních příjmů. Zambie se proto potýká s vysokou závislostí na klimatických podmínkách a cenách těžných komodit na světových trzích. Dalšími limitujícími faktory pro hospodářský rozvoj jsou nedostatečná infrastruktura a nedostatek kvalifikovaných pracovních sil. Zambie má velmi výhodné podmínky pro zemědělství, problémem je ovšem jeho nízká diverzifikace (dominuje pěstování několika základních plodin, zejména kukuřice), nedostatečná mechanizace a do značné míry i chemizace. Většina zemědělské půdy je závislá na srážkách, jen minimum je uměle zavlažováno. Roste počet velkých komerčních farem, převážná většina zemědělců jsou nicméně drobní farmáři, produkující především pro vlastní potřebu. Od roku 2006 má Zambie dlouhodobou strategii zmírňování chudoby nazvanou Vision 2030, rozpracovanou do série pětiletých národních rozvojových plánů. Hlavními rozvojovými prioritami jsou modernizace a diverzifikace zemědělství, těžebního průmyslu a cestovního ruchu, zlepšení v zásobování elektřinou a vodou, budování dopravní infrastruktury a rozvoj informačních a komunikačních technologií.

Ukazatel	2019	2020	2021	2022	2023
Růst HDP (%)	1,4	-2,3	1,6	3,1	3,6
HDP/obyv. (USD/PPP)	3 857,00	3 690,00	3 770,00	3 880,00	4 010,0
Inflace (%)	9,2	15,7	22,3	18,5	13,4
Nezaměstnanost (%)	12,5	12,9	N/A	N/A	N/A
Export zboží (mld. USD)	7,3	7,6	10,4	11,3	12,7
Import zboží (mld. USD)	6,5	5,2	5,3	5,5	5,8
Saldo obchodní bilance (mld. USD)	0,7	3,2	4,6	5,4	6
Průmyslová produkce (% změna)	-2,5	-3,2	2,8	6,9	6
Populace (mil.)	17,9	18,4	18,9	19,5	20
Konkurenceschopnost	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A
Exportní riziko OECD	7/7	7/7	7/7	N/A	N/A

Zdroj: EIU, OECD, IMD

2.2 Veřejné finance a státní rozpočet

Zambie v posledních letech hospodáří pravidelně s výrazným a rostoucím rozpočtovým schodkem, který za rok 2020 přesáhl již 11 % HDP. Odhad za rok 2021 hovoří také o hodnotě přesahující 10 % HDP. Projevila se populistická fiskální politika minulé vlády, která kulminovala před volbami v srpnu 2021. Ovšem ani schválený rozpočet na rok 2022 nevykazuje výrazné známky fiskální konsolidace a počítá s deficitem ve výši 6,7 % HDP. Vláda mj. zavádí daňové úlevy pro právnické i fyzické osoby (snížení korporátní daně z 35 % na 30 % pro většinu firem, snížení daňového základu pro těžařské firmy, zvýšení limitu nulové sazby daně z příjmů fyzických osob), odstranila cla na dovoz řady zemědělských zařízení a na vývoz kukuřice, zrušila poplatky za studium na středních školách v rámci hesla o vzdělání zdarma pro všechny a hodlá zaměstnat 30 tisíc učitelů a 11,2 tisíce zdravotníků navíc. Objem rozpočtu představuje 37,1 % HDP (výrazný nárůst oproti 32,6 % na rok 2021). Nejvyšší výdajovou položku představuje obsluha veřejného dluhu. Alokace pro resort školství, zdravotnictví, obranu či na sociální zabezpečení oproti roku 2021 v procentuálním vyjádření mírně poklesly, v absolutních číslech však vzrostly.

Zambii se dlouhodobě příliš nedaří zlepšovat výběr daní. Domácí daňové a nedaňové příjmy v roce 2022 mají dosáhnout 98,86 mld. kwacha (to představuje 57,15 % plánovaných rozpočtových výdajů; 21,2 % HDP), dalších 1,82 mld. kwacha představují granty zahraničních donorů. Zbylých 72 mld. kwacha na výdajové straně má být hrazeno půjčkami. Poté, co Zambie v listopadu 2020 přestala splácet své zahraniční dluhy, prakticky ztratila přístup k mezinárodním úvěrům. Vláda tak získává prostředky převážně emisemi dluhopisů vlády a centrální banky denominovaných v kwachách na tuzemském trhu. Zahraniční dluh Zambie v roce 2021 dosáhl téměř 40 mld. USD. Nástup nové vlády nicméně znamenal zřetelné zvýšení důvěry investorů v zambijská aktiva. Tržní cena zambijských eurobondů vzrostla v 2. pololetí roku 2021 přibližně o čtvrtinu a aktuálně se pohybuje okolo 75 centů za dolar. Kurz zambijské kwachy vůči USD za stejné období posílil o více než třetinu na cca 17 ZMW/USD ke konci roku. Vedle změny vládní garnitury za tento vývoj Zambie vděčí vysokým cenám mědi na mezinárodním trhu. Roční objem produkce mědi za rok 2021 ovšem mírně poklesl na úroveň 801 tis. tun oproti 882 tis. tun za rok 2020. Obchodní bilance Zambie je v posledních letech pozitivní.

Veřejné finance	2021
Saldo státního rozpočtu (% HDP)	-10,6
Veřejný dluh (% HDP)	100
Bilance běžného účtu (mld. USD)	2,7
Daně	2022
PO	30 %
FO	37,5 %
DPH	16 %

2.3 Bankovní systém

Bankovní sektor v Zambii je liberalizován. Funkci bankovního dohledu a řízení monetární politiky má centrální banka – Bank of Zambia. Základní úroková sazba činila k dubnu 2022 9 %, za poslední rok došlo k jejímu pouze mírnému zvýšení o 0,5 % ve snaze zmírnit inflaci, ovšem na druhou stranu neohrozit hospodářské zotavení po pandemii COVID-19. Úrokové sazby podnikatelských úvěrů jsou velmi vysoké a pohybují se okolo 20 % p.a.

Níže je uveden přehled nejvýznamnějších bank v zemi. S výjimkou Zambia National Commercial Bank se jedná o dceřiné společnosti nadnárodních skupin. Všechny tyto banky poskytují standardní spektrum služeb, vč. akreditivů.

- 1 Zambia National Commercial Bank Plc (ZANACO) – na rozdíl od ostatních níže uvedených se jedná o čistě zambijskou banku s nejvyšším objemem aktiv v zemi
- 1 Standard Chartered Bank Zambia Plc – nejstarší banka v zemi, nejlépe hodnocena za služby elektronického bankovníctví
- 1 FNB Zambia
- 1 ABSA Zambia
- 1 StanbicBank Zambia

V zemi je rozšířené internetové a mobilní bankovníctví. Užívání platebních karet při platbách v obchodech, hotelech a dalších zařízeních zejména ve velkých městech je běžné, poměrně často se však v poslední době vyskytují případy zneužití karet, zejména při výběrech z bankomatů (tzv. skimming). Obezřetnost je proto namístě.

2.4 Daňový systém

Daňový systém v Zambii je poměrně nepřehledný a málo předvídatelný, v posledních letech byl často ovlivňován nekoherentními politickými rozhodnutími. Příkladem může být záměr nahradit DPH daní z prodeje (nakonec zrušený po masivní kritice ze strany soukromého sektoru) či zrušení DPH a pozastavení výběru spotřební daně z pohonných hmot v lednu 2021 ve snaze vlády nezvyšovat ceny pohonných hmot před blížícími se volbami. Ovšem i nová vláda vzešlá z voleb v srpnu 2021 pozastavení výběru spotřební daně z pohonných hmot prodloužila do konce prvního pololetí 2022.

Za výběr daní (a cel) je v Zambii zodpovědná Zambia Revenue Authority, na jejíž webových stránkách lze najít podrobné informace k jednotlivým druhům daní.

Základní sazba daně z příjmů právnických osob byla od 1. 1. 2022 snížena z dosavadních 35 % na 30 %. Pouze pro firmy působící v sektoru telekomunikací platí vyšší sazba 40 % pro zisk převyšující 250 mil. ZMW. Zvláštní sazby jsou uplatňovány pro zemědělce a výrobce potravin (10 %), vývozce tzv. netradičních komodit, tj. všech komodit kromě mědi a kobaltu (15 %), obchodní aktivity spojené s charitativní činností (15 %) a výrobce chemických hnojiv (15 %). Zisk z činnosti v oblasti pohostinství (hotely, restaurace) je přechodně zdaňován pouze 15 % v zájmu poskytnutí úlevy sektoru velmi postiženému pandemií COVID-19 (platí prozatím do konce roku 2022). Na léta 2022 a 2023 byl pozastaven výběr daně z příjmu právnických osob pro výrobce keramických produktů ve snaze podpořit podnikání v tomto oboru.

Daň z příjmů fyzických osob odvádí zaměstnavatel za své zaměstnance. Uplatňuje se progresivní sazba daně v závislosti na výši ročních příjmů. Sazby pro rok 2022 jsou následující:

- 1 do 54 000 ZMW: 0 %
- 1 54 001 – 57 600 ZMW: 25 %
- 1 57 601 – 82 800 ZMW: 30 %
- 1 nad 82 800 ZMW: 37,5 %

Standardní sazba DPH je 16 %. Od DPH jsou osvobozeny mj. základní potraviny, dodávky pro zemědělství, zdravotnictví a školství, dále dopravní a vodohospodářské služby, prodej půdy, resp. obytných prostor.

Sazba daně z úroků a dividend činí 15 % pro rezidenty a 20 % pro nerezidenty.

Další vývoj systému zdanění je těžké odhadovat, nová vláda nicméně učinila některé pozitivní kroky směrem k zjednodušení a sjednocení daňových sazeb. Mj. zrušila podnikateli dlouhodobě kritizované započítávání odvedené daně z těžební činnosti do základu daně z příjmů právnických osob (tzn. de facto dvojí zdanění). Velkým úkolem vlády v následujícím období je zvýšit daňové příjmy v zájmu konsolidace veřejných financí.

3 Obchod a investice

Podkapitoly:

[3.1 Obchodní vztahy](#)

[3.2 Přímé zahraniční investice](#)

[3.3 FTA a smlouvy](#)

[3.4 Rozvojová spolupráce](#)

[3.5 Perspektivní obory \(MOP\)](#)

3.1 Obchodní vztahy

Obchodní vztahy s EU

Země EU nepatří mezi hlavní dovozní či vývozní obchodní partnery Zambie. Z pohledu EU je Zambie méně významným trhem. Zambie z EU dováží především strojírenské výrobky, dopravní prostředky, léky, hnojiva, chemikálie, elektrické přístroje a elektroniku a v menší míře též potraviny. Země EU naopak dováží měď v různém stádiu zpracování, drahokamy, tabák, kůže, řezané květiny a potraviny. Objem dovozu do EU ze Zambie a vývozu z EU do Zambie je v posledních letech víceméně vyrovnaný (tj. saldo se v průměru blíží nule).

	2017	2018	2019	2020	2021
Export z EU (mil. EUR)	325,1	352,1	421,6	274,9	304,3
Import do EU (mil. EUR)	346,5	406,5	369,4	244,7	327,3
Saldo s EU (mil. EUR)	21,3	54,4	-52,2	-30,2	23

Zdroj: Evropská komise

Obchodní vztahy s ČR

Dovoz ze Zambie do ČR je dlouhodobě minimální a je tvořen z převážné většiny zemědělskými komoditami, resp. produkty těžebního průmyslu (hlavními položkami jsou ferolitiny, měď, řezané květiny, káva, stavební kámen, drahokamy). Vývoz z ČR do Zambie, který je také dlouhodobě nízký, je tažen zejména strojírenskými výrobky (elektrosoučástky, čipy, části strojů). V posledních několika letech jsou jednou z největších vývozních položek z ČR krmiva pro hospodářská zvířata.

	2017	2018	2019	2020	2021
Export z ČR (mil. CZK)	41,5	79,2	118,9	62,1	38,4
Import do ČR (mil. CZK)	4,5	4,0	0,6	0,7	5,3
Saldo s ČR (mil. CZK)	-36,9	-75,2	-118,2	-60,6	-26,6

Zdroj: ČSÚ

Obchodní vztahy se zeměmi mimo EU

Mezi dovozci do Zambie dominuje Jihoafrická republika s téměř třetinovým podílem na celkovém dovozu, následují Čína, Indie a Spojené arabské emiráty. Hlavními dovozci zboží ze Zambie jsou Švýcarsko (měď), Čína, Konžská demokratická republika, Jihoafrická republika a další země jihoafrického regionu. Export Zambie tvoří zejména měď, resp. další kovové suroviny, a zemědělské produkty. V poslední době Zambie těží z rekordně vysokých cen mědi na světových trzích, čemuž odpovídá i rostoucí přebytek obchodní bilance.

	2017	2018	2019	2020	2021
Export do zemí mimo EU (mil. EUR)	6 658,2	7 322,8	5 737,5	6 543,0	8 662,4
Import ze zemí mimo EU (mil. EUR)	5 820,5	6 831,7	5 157,1	3 824,2	4 141,7
Saldo se zeměmi mimo EU (mil. EUR)	837,7	491,1	580,4	2 718,8	4 520,6

Zdroj: EIU, Eurostat

3.2 Přímé zahraniční investice

Většinu objemu přímých zahraničních investic v Zambii představují investice do těžebního sektoru. Hlavními zahraničními investory jsou zde Kanada, Austrálie, Velká Británie, Čína a USA. Specifickou oblastí jsou projekty budování fyzické infrastruktury (silniční síť, mosty, letiště aj.), jejichž drtivou většinu realizovaly v posledních letech čínské subjekty. Příliv PZI do Zambie činil za rok 2020 podle údajů UNCTAD 234 mil. USD a stav PZI v zemi za rok 2020 činil 19 368 mil. USD. Podle údajů zambijské centrální banky existovaly v roce 2019 největší investice v sektoru těžby (13 943 mil. USD), zpracovatelského průmyslu (3 574 mil. USD), obchodu (895 mil. USD), bankovníctví (804 mil. USD), energetiky (436 mil. USD) a zemědělství (403 mil. USD). Největšími investory byly Kanada (4 854 mil. USD), Švýcarsko (2 780 mil. USD - to svou největší investici v zemi však v roce 2021 prodalo státu), Austrálie (2 081 mil. USD), Čína (1 834 mil. USD), Nizozemsko (1 690 mil. USD) a Velká Británie (1 231 mil. USD). Obecně řečeno mohou zahraniční subjekty investovat v Zambii do všech hospodářských odvětví. Mezi hlavní omezení patří přístup k půdě vzhledem k jejímu komplikovanému statusu – v tomto ohledu mají stále významnou pozici tradiční autority (místní náčelníci). Nevýhodami jsou nespolehlivé dodávky elektrické energie, byrokracie, dlouhá a nákladná povolená řízení a rezervy v transparentnosti a jednoduchosti aplikace právních předpisů a ochrany vlastnických práv a vynucování smluv. V posledním vydání Doing Business indexu Světové banky za rok 2020 se Zambie umístila na 85. místě ze 190 zemí. Relativně dobrého skóre dosáhla v kritériích přístupu k úvěrům a placení daní, naopak velmi špatně byly hodnoceny zahájení podnikání, zásobování elektřinou, získání a registrace půdy či přeshraniční obchod.

V Zambii nejsou evidovány žádné české PZI. Příležitosti pro potenciální investory lze spatřovat především v oblasti zemědělství (farmy), zpracování zemědělských komodit a výroby potravin a nápojů, obnovitelných zdrojů energie (zejména solární a malé vodní elektrárny), zdravotnictví (výroba léčiv a zdravotnického materiálu) či cestovního ruchu.

3.3 FTA a smlouvy

Smlouvy s EU

Zambie má v rámci iniciativy „Everything but Arms“ výhodu bezcelního dovozu zboží na evropské trhy bez množstevního omezení. Pokračují jednání o dohodě o hospodářském partnerství (Economic Partnership Agreement, EPA) mezi EU a zeměmi Jihoafrického rozvojového společenství (SADC). K podpisu dohody však zatím nedošlo; Zambie se řadí mezi šest zemí regionu SADC, které svůj podpis k prozatímní EPA nepřipojily.

Smlouvy s ČR

Rozsah mluvních základny mezi Zambíí a ČR je omezený. Již několik let pokračují jednání o uzavření dohody o zamezení dvojímu zdanění, zambijská strana k nim však přistupuje značně liknavě. Bilaterální dohoda o ochraně a podpoře investic není uzavřena. Smluvní základna mezi Zambíí a ČR tak obsahuje pouze smlouvy z doby před nezávislostí Zambie, případně z 80. let. 20. stol., s minimálním významem pro obchodně-ekonomickou spolupráci:

- 1 Dohoda mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Zambijské republiky o spolupráci v oblasti zdravotnictví a lékařských věd (1987)
- 1 Dohoda o kulturní spolupráci mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Zambijské republiky (1980)
- 1 Dodatková úmluva o civilním řízení soudním mezi Republikou československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irsku (1935)
- 1 Smlouva mezi Republikou československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Irsku o právní pomoci ve věcech občanských (1924)
- 1 Smlouva mezi Republikou československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Irsku o vzájemném vydávání zločinců (1926)

3.4 Rozvojová spolupráce

Zambie je příjemcem rozvojové pomoci a jednou z prioritních zemí zahraniční rozvojové spolupráce ČR. Program ČR-Zambie platný pro léta 2018 – 2023 se zaměřuje na zemědělství a rozvoj venkova. Čeští podnikatelé a investoři v Zambii mohou díky programu Národní rozvojové banky Záruka zahraniční rozvojové spolupráce získat záruku za úvěr až do 80 % jistiny úvěru do výše 50 mil. Kč s dobou ručení až 8 let.

3.5 Perspektivní obory (MOP)

► Energetický průmysl

Více než 80 % výroby elektřiny v Zambii pochází z několika velkých vodních elektráren. V posledních letech ovšem kvůli klimatickým změnám klesají srážkové úhrny, což má (vedle stárí a poruchovosti elektráren) za následek snížení produkce, která nestačí pokrýt rostoucí spotřebu, a tudíž časté odstávky elektřiny v celé zemi. V důsledku ekonomických potíží zvýrazněných pandemií COVID-19 se Zambie koncem roku 2020 dostala do platební neschopnosti a není schopna si půjčit prostředky na import elektřiny z jiných zemí regionu, který dříve deficit částečně kompenzoval. Vláda Zambie proto podporuje rozvoj obnovitelných zdrojů energie. Zambie má velmi příhodné přírodní podmínky pro solární energetiku, experimentuje se i s geotermálními a větrnými zdroji. První dvě větší fotovoltaické elektrárny v Zambii byly uvedeny do provozu v roce 2019 a další jsou ve výstavbě. Jsou prováděny studie proveditelnosti na výstavbu malých vodních elektráren. V těchto projektech, které jsou mnohdy podporovány mezinárodními finančními institucemi (Světová banka, Evropská investiční banka, německá KfW apod.) se angažují významné zahraniční firmy. Pro české firmy to znamená možnost uplatnění v dodávkách zařízení a technologií zejména pro solární a malé vodní, ale i větrné, příp. geotermální elektrárny. Kvůli přetrvávajícím výpadkům elektřiny existuje značná poptávka po záložních zdrojích, jako jsou naftové generátory a v poslední době stále oblíbenější inventory.

► Zábava a volný čas

Ač pandemie COVID-19 zásadně zbrzdila v uplynulých letech dynamický rozvoj cestovního ruchu v Zambii, tento stále zůstává jednou ze tří hlavních priorit národní rozvojové strategie. Zambie nabízí podobná přírodní lákadla jako okolní země, počet zahraničních turistů je ve srovnání s nimi ovšem stále relativně nízký, značná část přírodních rezervací v zemi je doposud velmi málo navštěvována a tento sektor tak nadále skýtá významný růstový potenciál. Základním předpokladem pro jeho využití je rozvoj turistické infrastruktury, a to jak po stránce kvantity, tak kvality. Vedle budování přístupové infrastruktury (silnice, místní letiště a jejich vybavení) jde o výstavbu ubytovacích kapacit, rozvoj hotelnictví, gastronomie a souvisejících služeb. Rozvoj agroturistiky je podporován i některými významnými zahraničními donory s ohledem na ochranu lesů a biodiverzity, zejména EU, která si stanovila „zelenou“ obnovu po pandemii COVID-19 jako hlavní prioritu pro období 2021-2027. Nabízejí se tedy možnosti využití různých programů v této oblasti.

► Zdravotnický a farmaceutický průmysl

Pandemie COVID-19 naplno odhalila zcela nevyhovující stav zambijského zdravotnictví, které se potýká se zásadním nedostatkem technického vybavení, léčiv i odborného personálu. Státní systém zdravotnictví je dlouhodobě výrazně podfinancovaný a nenabízí standardy blížící se zdravotní péči ve vyspělých zemích, o něco lepší je situace v soukromých zdravotnických zařízeních. Poptávka po kvalitnější zdravotní péči nicméně roste s růstem bohatství a rozšiřující se střední třídou mezi obyvateli Zambie, dalším impulsem byla právě pandemie COVID-19, která výrazně zkomplikovala cesty do zahraničí za účelem lékařské péče (tradičně nejčastěji do JAR). Čeští výrobci a distributoři zdravotnické techniky a materiálu mají šanci se uplatnit v dodávkách pro soukromé kliniky, ve stadiu přípravy či výstavby je také několik státních nemocnic financovaných ze zahraničí. Dobrou referencí pro české firmy v tomto směru může být první dodávka české zdravotnické techniky pro největší zambijskou nemocnici, realizovaná v roce 2021 z prostředků zahraniční rozvojové spolupráce ČR.

► Zemědělský a potravinářský průmysl

Zambie má rozsáhlé plochy dosud neobdělané zemědělské půdy, značné zdroje podzemní vody a příznivé klima. Problémem je ovšem malá diverzifikace zemědělské produkce, nedostatek mechanizace, umělého zavlažování a další techniky. Velmi málo rozvinutý je navazující potravinářský průmysl. Zambie je proto nucena značnou část domácí spotřeby, zejména produktů s vyšší přidanou hodnotou, dovážet, a to nejčastěji z JAR. Pandemie COVID-19 ovšem přinesla jednak komplikace pro zásobování ze zahraničí, jednak drastické oslabení zambijské měny, což dovozy neúměrně zdražuje. V Zambii proto roste zájem o domácí produkci ze strany spotřebitelů, zemědělských asociací i příslušných státních institucí. Vlády JAR a Zambie se dohodly, že budou usilovat o zvýšení zastoupení zambijských potravin v nabídce velkých jihoafrických prodejců, kteří na zambijském trhu dominují. V Zambii z výše uvedených důvodů rychle roste poptávka po širokém spektru zemědělské techniky, a to jak pro velké, tak i pro menší provozy, zavlažovacích systémech, jakož i hnojivech a dalších produktech chemického průmyslu používaných v zemědělství. V oblasti potravinářského průmyslu uplatnění nalezne široká škála technologií a zařízení, jako jsou balicí a plnicí stroje, skladovací a přepravní zařízení, chladicí a mrazicí technika aj. Rozmach zažívá také dovoz i výroba alkoholických i nealkoholických nápojů, takže potenciál existuje pro dodavatele zařízení pro tyto výrobní provozy, včetně pivovarnických a destilačních technologií.

[Mapa strategických příležitostí](#)

4 Kultura obchodního jednání

Podkapitoly:

[4.1 Úvod](#)

[4.2 Oslovení](#)

[4.3 Obchodní schůzka](#)

[4.4 Komunikace](#)

[4.5 Doporučení](#)

[4.6 Státní svátky](#)

4.1 Úvod

Zambijská společnost je v mnoha ohledech stále ještě poměrně tradiční. Středoevropana často nepříjemně překvapí zejména nedochvilnost, nedodržování termínů a slibů obecně či obtížné jednání s úřady. Počítat je třeba s široce rozšířenou korupcí.

4.2 Oslovení

Styl komunikace je oproti středoevropským zvyklostem poněkud formálnější. Klade se větší důraz na zdvořilost. Při osobním setkání je obvyklé se s každým pozdravit, příp. se představit. Pozdrav probíhá standardně podáním ruky, v tradičnějším prostředí (zejména na venkově) se často uplatňuje jako zdvořilejší forma lehké několikeré tlesknutí do dlaní. Oslovuje se obvykle příjmením, spíše nežli křestním jménem – „Mr./Mrs. X“, je vhodné oslovit případným akademickým titulem či zastávanou funkcí (např. ředitel, náměstek, apod.). Obvyklou součástí pozdravu je zdvořilé „How are you?“ apod. s přiměřenou odpovědí. Za zdvořilé je rovněž považováno zeptat se na zdraví partnera a jeho rodiny. Obecně je „small talk“ běžnou součástí konverzace. Obvyklé je vyměnit si s partnerem klasické papírové vizitky.

4.3 Obchodní schůzka

Při plánování obchodní schůzky je třeba vzít v úvahu všeobecně rozšířenou nedochvilnost.jednání jsou často odkládána, a to i na poslední chvíli. Toto platí dvojnásob při jednání se zástupci státních institucí. Při plánování času zahájení i délky jednání je zpravidla nutné počítat s velkorysou časovou rezervou. Značně disciplinovanější bývají v tomto ohledu osoby evropského původu, u nichž se silně projevuje anglosaský styl jednání. Ve zvyklostech a ve způsobu jednání je obecně dosud stále cítit přežívající britský vliv.

Schůzky probíhají často jako oběd či večeře v restauraci, stejně dobře je však možné setkat se v kanceláři. Pozvání obchodního partnera domů je do doby příp. navázání důvěrnějšího osobního vztahu neobvyklé. Předávání darů není nutně očekáváno, nicméně většinou potěší a může pomoci navázat bližší vztah. Alkohol není obvyklé při prvním jednání nabízet; Zambie je poměrně konzervativní křesťanská země, přičemž příslušníci některých církví jsou ke konzumaci alkoholu zdrženliví. Mezi obchodníky mají také relativně vyšší zastoupení osoby původem z muslimských zemí (Pákistánci, Indové, Arabové). Jednání, jimiž je přítomen větší počet místních obyvatel, jsou často zahajována modlitbou a v případech státních institucí a formálnějších příležitostí často i přehráním či zpěvem státní hymny. Na venkově přetrvává tradiční rozdělení společenských rolí, tj. výrazně vyšší zastoupení mužů v podnikatelských a úředních funkcích. Ve městech se ovšem tyto tradiční rozdíly již stírají. Obecně se projevuje úcta starším lidem. Specifikem je existence tradičních místních autorit (náčelníci), kteří mají významné slovo v mnohých záležitostech, např. přidělování a pronajímání půdy.

Relativně formální a konzervativní styl se uplatňuje i v oblékání. Pánové by na první jednání měli přicházet v obleku a kravatě (vzhledem ke klimatu se doporučují lehké materiály), odpovídající formální oblečení se doporučuje i ženám. Atmosféra během jednání však často bývá méně formální než v mnoha evropských zemích. Bližší fyzický kontakt (objímání apod.) není obvyklý, vnímaný rozsah osobní zóny je nicméně menší, než na co jsme zvyklí z ČR.

4.4 Komunikace

Oficiálním jazykem země je angličtina, s níž se dá v obvyklém obchodním prostředí domluvit prakticky kdekoliv. S neznalostí či minimální znalostí angličtiny se člověk setká jen v odlehlejších venkovských oblastech. V Zambii se nicméně hovoří dalšími cca 70 jazyky, z nich většina patří do jazykové skupiny bantu. Sedm z nich (bemba, lozi, lunda, kaonda, luvale, tonga a nyanja) je využíváno i pro vzdělávací a administrativní účely.

Navázání hlubšího obchodního vztahu je obvykle dlouhodobější záležitostí, přičemž je téměř nezbytná (většinou opakovaná) osobní interakce. Pro jednání je možné využít všech běžných komunikačních prostředků, poměrně často je však možné setkat se s tím, že partner nereaguje na emaily. Obvykle bývá účinnější telefonická komunikace. Velmi oblíbenou (a obvykle nejspolehlivější, pokud jde o reakci partnera) je aplikace WhatsApp.

4.5 Doporučení

Je třeba počítat s tím, že korupce je v zemi obecně rozšířená. Mezi lety 2017 a 2019 se Zambie propadla o sedmáct míst v žebříčku vnímání korupce Transparency International a prozatím zůstává na svém historicky nejhorším skóre (33 bodů ze 100 možných a dělené 117. místo ze 183. hodnocených zemí za rok 2021).

Při jednání s úřady je třeba počítat se zdoluhavými, nepřehlednými a mnohdy chaotickými procesy a absencí, resp. nedodržením standardizovaných procedur. Obecně je při jednání s místními partnery lépe se zdržet kritiky politického systému nebo fungování státních institucí.

Zdvořilost a snaha nezklamat partnera vede často k tomu, že místní partneři neřeknou přímo „ne“, pokud jde o jejich schopnost či možnost něco sehnat, zařídit apod. Sliby je třeba brát s notnou dávkou opatrnosti a spíše s nižším očekáváním. Dohodnuté časové rámce bývají velice často naprosto nedodržovány.

4.6 Státní svátky

- 1 1. leden – New Year’s Day (Nový rok)
- 1 8. březen – International Women’s Day (Mezinárodní den žen)
- 1 12. březen – Youth Day (Den mládeže)
- 1 Velký pátek, Velikonoční pondělí (pohyblivé)
- 1 1. květen – Labour Day (Svátek práce)
- 1 25. květen – Africa Day (Den Afriky)
- 1 první pondělí v červenci – Heroes’ Day (Den hrdinů)
- 1 první úterý v červenci – Unity Day (Den jednoty)
- 1 první pondělí v srpnu – Farmers’ Day (Den zemědělců)
- 1 18. říjen – National Day of Prayers, Fasting and Reconciliation (Den modliteb, půstu a smíření)
- 1 24. říjen – Independence Day (Den nezávislosti) - hlavní státní svátek
- 1 25. prosinec – Christmas Day (1. svátek vánoční)

Pokud svátek připadá na víkend, přesouvá se volno obvykle na předcházející pátek nebo následující pondělí. Prezident země má pravomoc vyhlásit další dny volna (používá se v případě voleb, inaugurace hlavy státu, státních pohřbů, aj.).

5 Základní podmínky pro uplatnění českého zboží na trhu

Podkapitoly:

[5.1 Vstup na trh](#)

[5.2 Formy a podmínky působení na trhu](#)

[5.3 Marketing a komunikace](#)

[5.4 Problematika ochrany duševního vlastnictví](#)

[5.5 Trh veřejných zakázek](#)

[5.6 Platební podmínky, platební morálka a řešení obchodních sporů](#)

[5.7 Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria](#)

[5.8 Zaměstnávání občanů z ČR](#)

[5.9 Veletrhy a akce](#)

5.1 Vstup na trh

Vstup na zambijský trh je pro české vývozce spojen s určitými nevýhodami, mezi něž patří nízká kupní síla většiny obyvatel, geografická vzdálenost a logistická náročnost, byrokracie, rozšířená korupce, převládající orientace na tradiční (především jihoafrické) dodavatele, neexistence bilaterální smluvní základny a v případě dodávek pro státní subjekty v posledních letech rapidně se zhoršující stav veřejných financí a rostoucí riziko platební neschopnosti. Problematická je pojistitelnost exportních úvěrů; v klasifikaci zemí OECD podle teritoriálního rizika se Zambie nachází v 7., tj. nejhorším stupni.

Distribuci zboží v Zambii ztěžuje obtížná dopravní dostupnost řady míst mimo větší města. Zboží je do Zambie většinou dováženo nákladními auty přes přístav v Durbanu a Port Elisabeth (JAR), méně Beira a Nacala (Mosambik), Dar es Salaam (Tanzanie) nebo Walvis Bay (Namibie). Doprava z přístavu může trvat i několik týdnů.

V zemi neexistují žádné překážky přímému prodeji, rychle se rozvíjí e-commerce. Bývá nicméně často výhodnější navázat vztah se spolehlivým místním (případně jihoafrickým) partnerem (dovozcem, distributorem, zástupcem). Spotřební zboží lze na místním trhu uplatnit prostřednictvím distributorů a velkoobchodů či přímo maloobchodních (většinou jihoafrických) řetězců (Shoprite, Spar, PicknPay, Woolworth). Základním rozhodovacím kritériem potenciálních distributorů je ve většině případů cena.

Celní správu vykonává Zambijský finanční úřad – Zambia Revenue Authority (ZRA), na jehož webových stránkách lze najít informace ohledně celních procedur a celní sazebník. ZRA kromě toho vydává i licence pro výrobní podniky osvobozené od některé z forem cel či daní, pro celní sklady a další regulace týkající se dovozu a vývozu zboží. Verdikty ZRA je možno rozporovat prostřednictvím Revenue Appeals Tribunal. Příslušným zákonem, řídícím výběr daní a cel, je Customs and Excise Act.

Základními dovozními dokumenty jsou faktura obsahující jména dodavatele a příjemce zboží, název zboží, jednotkovou a celkovou cenu a údaje o množství, osvědčení o původu zboží, lodní nákladový list (Bill of Lading) nebo letecký nákladový list (Air Waybill), balicí listy (Packing List). Pro statistické účely je vyplňován formulář Import Declaration Form. ZRA standardně uplatňuje k určení výše cla metodu CIF (Cost, Insurance and Freight). Při porovnávání deklarované hodnoty zboží s podobnými importními případy ale může docházet ze strany celní správy ke komplikacím.

Zhruba řečeno jsou celní sazby rozděleny do tří kategorií. Do první patří suroviny a výrobní prostředky zatížené dovozním clem 0 % – 5 %, do druhé spadají polotovary (clo 15 %) a do třetí pak hotové výrobky zatížené clem 25 %. Zvýhodněné tarify jsou uplatňovány na zboží mající původ ve Společném trhu východní a jižní Afriky (Common Market of Eastern and Southern Africa – COMESA) a v Jihoafrickém rozvojovém společenství (Southern African Development Community – SADC). Většina zboží je zatížena dovozní DPH ve výši 16 %. Od 1. 1. 2022 se uplatňuje nulová sazba DPH na dovoz řady zemědělských strojů a zařízení (rozmetače hnoje, balíkováče, kombajny, zavlažovací systémy, mixéry na krmiva, granulátory, sušičky na potraviny aj.). Hradí se spotřební daň při dovozu tabákových výrobků (145 %), alkoholických nápojů (obvykle 60 %), pohonných hmot (aktuálně pozastaven výběr) aj.

Od cla jsou osvobozeny dovozy léků, veterinárních výrobků, vybavení nemocnic, dále počítačové součástky, hnojiva a osiva, strojní zařízení pro těžební průmysl, zemědělství a chov ryb a zařízení na solární pohon (pouliční lampy, solární regulátory). Další redukce cel jsou možné u některých investičních celků a zařízení a na většinu materiálů a surovin, používaných místním zpracovatelským průmyslem. Do konce roku 2023 je pozastaven výběr cla při dovozu automobilů používaných na safari a turistických autobusů – cílem je podpora cestovního ruchu. Společnosti, které v Zambii investují více než 0,5 mil. USD a operují v prioritních sektorech ekonomického rozvoje definovaných zákonem o Zambijské rozvojové agentuře (zpracovatelský průmysl, výstavba infrastruktury, energetika a vodní hospodářství), společnosti působící ve venkovských oblastech, zvláštních ekonomických zónách nebo průmyslových parcích jsou po dobu prvních pěti let osvobozeny od placení cel na dovoz strojního zařízení.

Kromě cel je dovážené zboží předmětem dalších administrativních, fytosanitárních a jiných překážek. Ty bývají zdůvodňovány potřebou ochrany spotřebitelů a domácí produkce a týkají se především dovozu potravin. Zakázán je dovoz pornografického zboží nebo zboží ohrožujícího veřejné mravy, zboží vyrobeného vězni, objektů pocházejících z divokých zvířat chráněných CITES (např. slonoviny). Výjimkou nejsou ad hoc zaváděná zvýšení celních sazeb nebo úplné zákazy dovozu s cílem ochrany tuzemských výrobců zejména v oblasti zemědělských komodit.

5.2 Formy a podmínky působení na trhu

Základními právními formami podniků v Zambii jsou Private Limited Company (obdoba s.r.o.) s minimálním základním kapitálem 15 000 ZMW a Public Limited Company (a.s.) s minimálním kapitálem 1 mil. ZMW. Nově založený podnik/kancelář by měl mít minimálně jednočlenný místní management, minimálně jeden člen vedení musí mít povolený pobyt v Zambii. Joint venture s místním partnerem je preferovanou (a nejrozšířenější) formou společnosti se zahraniční účastí. Rozvíjí se rovněž franchising (hotelové služby, restaurační služby, výroba nápojů, turistika).

Zambie pro zahraniční investory zřídila tzv. jednotné místo (one stop shop) při Zambia Development Agency (ZDA), které napomůže s vyřízením všech formalit spojených se založením firmy. Prvním krokem je registrace jména a následně společnosti či pobočky v obchodním rejstříku Patents and Companies Registration Agency (PACRA). ZDA je pak potřeba předložit kopii registrace PACRA (Certificate of Incorporation), dále se přikládá společenská smlouva, stanovy (musí mj. obsahovat přesné jméno a sídlo firmy, právní formu, základní kapitál, datum založení, jména všech statutárních zástupců), kopie identifikačních dokladů řídících pracovníků, doklad o registraci plátce daně na Zambia Revenue Authority a pro účely sociálního zabezpečení na National Pension Scheme Authority, podnikatelský plán, doklad o finančních zdrojích a o zajištění místa/půdy pro podnikání.

5.3 Marketing a komunikace

Propagační, marketingový a reklamní trh je celkem standardně rozvinutý a metody se v zásadě neliší od evropských. Veškeré propagační a podobné materiály jsou standardně v anglickém jazyce. Běžnými způsoby jsou inzeráty v tisku, velkoplošné billboardy, reklamní spoty v televizi či rádiu a v posledních letech rychle roste význam reklamy na internetu a sociálních sítích. Lze využít všech hromadných sdělovacích prostředků. Tištěnými médii s největším dosahem jsou: Zambia Daily Mail, The Mast, Times of Zambia, Lusaka Times. Původní monopol státní televize a rozhlasu ZNBC, které vysílají reklamní spoty, je postupně omezován vydáváním licencí pro soukromé televizní a rozhlasové stanice. Inzerce v místních rádiových stanicích má význam zejména ve venkovských oblastech. Seznam médií v Zambii s kontakty lze nalézt na webu [Media Institute of Southern Africa](#). Více než 80 % obyvatel Zambie dnes používá mobilní telefon a přibližně třetina internet, kde firmy běžně inzerují. Nejpopulárnější sociální sítí je Facebook, s odstupem následují Pinterest, Twitter, YouTube a Instagram.

Vzhledem k minimálnímu povědomí zambijských spotřebitelů o českých výrobcích je potřeba efektivního marketingu obecně důležitá, aby se mohli prosadit proti již zavedené jihoafrické i další (zejména asijské) konkurenci. Také v oblasti marketingu je vhodné mít na paměti spíše konzervativní charakter zambijské společnosti a mravů.

5.4 Problematika ochrany duševního vlastnictví

Zambie je signatářem většiny mezinárodních úmluv a protokolů zaměřených na ochranu duševního vlastnictví, včetně Bernské úmluvy o ochraně literárních a uměleckých děl a Pařížské úmluvy o ochraně průmyslových práv. Jako člen WTO je Zambie signatářem Dohody o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví (Dohoda TRIPS). Zambie je rovněž členskou zemí WIPO (World Intellectual Property Organization). Ochrana duševního vlastnictví je zakotvena v zambijské ústavě a dalších zákonech (mj. Copyright and Performance Rights Act, Registered Designs Act, Patents Act).

Veškerá práva k duševnímu vlastnictví (patenty, průmyslové vzory, ochranné známky, copyright atd.) by měla být v Zambii registrována. Příslušným úřadem je Patents and Companies Registration Agency (PACRA), spadající pod Ministerstvo obchodu a průmyslu.

V praxi však naplňování mezinárodních závazků i vlastní legislativy není na uspokojivé úrovni. Prodej pirátských hudebních nahrávek, filmů, počítačového softwaru, ale např. i léků či nápojů atd. je velmi rozšířený a vláda nemá kapacity jej potlačit. Místní soudy navíc řeší spory týkající se duševního vlastnictví pomalu a nemají v této oblasti dostatek zkušeností.

5.5 Trh veřejných zakázek

Zambie přijala potřebnou legislativu a zřídila struktury pro správu veřejných zakázek odpovídající standardu vyspělých zemí. Systém však v praxi příliš nefunguje a Zambie je nadále ze strany mezinárodních institucí, jako je IMF a Světová banka, kritizována za neprůhlednost zadávání státních zakázek, vysokou míru korupce projevující se v této oblasti a přetrvávající překážky pro účast zahraničních subjektů. Ty se mohou o veřejné zakázky ucházet pouze v partnerství s tuzemským subjektem. Podle průzkumů byly v posledních letech přibližně tři čtvrtiny veřejných zakázek realizovány s výrazným zpožděním kvůli opožděným platbám dodavatelům ze strany veřejných institucí. Velké veřejné zakázky byly v posledních letech navíc často zadávány přímo bez výběrového řízení. Převážnou většinu velkých infrastrukturních projektů v zemi realizují čínské firmy, které zakázky často získaly za velmi neprůhledných podmínek.

Zambijská správa veřejných zakázek (Zambia Public Procurement Authority - ZPPA) by měla na svých webových stránkách publikovat veškeré státní zakázky a tendry v hodnotě nad 80 000 USD. V Zambii byl zaveden elektronický systém správy veřejných zakázek (e-GP System), který má mj. usnadnit účast zahraničních subjektů v tendrech, ovšem jeho použití není zatím pro všechny zadavatele povinné. Informace o mnoha vypsaných výběrových řízeních nadále zůstává dostupná pouze v místním tisku. Na webu ZPPA lze nalézt seznam aktuálně vypsaných veřejných zakázek a informace o připravovaných veřejných zakázkách. ZPPA funguje také jako odvolací orgán pro stížnosti na průběh či výsledek výběrového řízení.

5.6 Platební podmínky, platební morálka a řešení obchodních sporů

V případě dodávek zboží či služeb do Zambie je ze strany dodavatele namísto značná obezřetnost. V případě dodávek pro veřejný sektor jsou problémy se splácením prakticky pravidlem vzhledem k platební neschopnosti vlády a nelze je obecně bez dalšího doporučit. I v případě soukromých subjektů je nanejvýš vhodné potenciálního obchodního partnera předem důkladně prověřit (pomocí v tomto směru může i Velvyslanectví ČR v Lusace).

Pokud jde o způsoby placení, doporučit lze rozhodně platbu předem nebo dokumentární akreditiv. Při opakovaných dodávkách a dobré znalosti obchodního partnera lze přistoupit i na platbu po dodávce zboží. Pro zambijské firmy je velmi obtížně získat importní úvěr, ovšem podobně je tomu v případě exportního úvěru pro českou firmu, neboť od roku 2019 je Zambie podle hodnocení teritoriálního rizika OECD (směrodatného pro klasifikaci EGAP) v 7., tj. nejrizikovější kategorii.

V případě neplnění závazků ze strany zambijského odběratele je možné obrátit se na některou z místních právních kanceláří, poskytujících pomoc s vymáháním dlužných pohledávek. Podle referencí evropských firem lze využít služeb např. firmy B & M Legal Practitioners (kontakt: Mr. Mabvuto Sakala, tel. +260966876917 či +260 21 138 8702, e-mail: mabvuto.sakala@bowmanslaw.com). Případné spory je možné řešit soudně či arbitrážně, a to i v zahraničí, rozhodnutí je v Zambii uznáváno.

5.7 Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria

Víza: Čeští občané potřebují k cestám do Zambie vízum. Doporučuje se víza zařadit předem online, ačkoli většina víz je vydávána také na přeletu na mezinárodní letiště či při vstupu na pozemních přechodech. Základním typem víza je jednovstupové vízum (25 USD) či dvouvstupové vízum (40 USD) s maximální platností 90 dní. Pro jakýkoliv pracovní pobyt (tj. i dobrovolnickou, nevýdělečnou činnost) je nutné disponovat business vízem a při delších pobytech pak pracovním povolením. Cestující na obchodní cestě mají jednou ročně nárok na bezplatné vízum s platností 30 dní, při opakovaných cestách si ale musí pořídit tzv. temporary employment permit (cena 13 500 ZMW s platností šest měsíců). K získání business víza je nutné předložit zvací dopis od zambijské společnosti. Aktuální informace o poplatcích za víza a informace týkající se různých pobytových povolení lze získat na stránkách Zambijského imigračního úřadu. Vízum do Zambie lze s předstihem vyřídit také na Velvyslanectví Zambie v Berlíně.

Požadavky na cestovní doklady: Cestovní pas, platný alespoň 6 měsíců od vstupu do Zambie, doklad musí mít alespoň 2 volné stránky. Z důvodu boje proti obchodu s lidmi mohou rodiče cestující s dětmi být vyzváni k předložení jejich rodných listů (přeložených do angličtiny). Rodič, který s dítětem cestuje sám, může být vyzván k doložení souhlasu druhého rodiče s cestou. V případě, že cestovatel přijíždí do Zambie ze země s epidemickým výskytem žluté zimnice, může být požádán o prokázání očkování proti této nemoci.

Specifika, bezpečnostní situace, doporučení turistům: Zambie je relativně bezpečnou zemí, je však třeba dbát obecných zásad a uvědomovat si, že Evropan již svým odlišným vzhledem může přitahovat nežádoucí pozornost. Mj. se nedoporučuje viditelné nošení větších obnosů peněz a cenností, účast na shromážděních zejména politického rázu, pěší pohyb ve městě po setmění, apod. Cestování ve velkých městech, stejně jako v národních parcích, je obecně bezpečné během denního světla, vyloučit ale nelze závažné trestné činy, jako jsou ozbrojené loupeže, vloupání a sexuální útoky. V okolí nákupních center, autobusových nádraží a v centrech měst hrozí kapsářství a vykrádání zaparkovaných aut. Fotografování vojenských zařízení, vládních budov a jiných strategických objektů (mezi něž patří také nádraží či letiště) je zakázáno. Cestovatelům se doporučuje vyhýbat se politickým shromážděním, demonstracím apod. Obchody jsou v Lusace a větších městech dobře zásobeny. V samotné Lusace již existuje několik velkých nákupních center relativně odpovídajících standardům známým například z ČR. V těchto místech, ve větších hotelích a na moderních benzinových pumpách je většinou možné platit běžnými platebními kartami, postupně se rozšiřuje i síť bankomatů. Úměrně tomu však roste i počet podvodů zaměřených na debetní a kreditní karty, loupežných přepadení v blízkosti bankomatů, apod. Při takových transakcích se tudíž doporučuje maximální obezřetnost. Valuty lze měnit ve směnárnách či bankách, naopak se nedoporučuje měnit peníze na ulici. Přijímány jsou však zpravidla jen nové série bankovek zahraničních měn (nikoliv například dolarové bankovky vydané před rokem 2000).

Doprava: V Zambii se jezdí vlevo, maximální rychlost je omezena na 50 km/h v obci a 100 km/h mimo obec. Všichni cizinci musí mít mezinárodní řidičský průkaz. Stav silniční infrastruktury se postupně zlepšuje, mnohé úseky silnic jsou však nadále v havarijním stavu. V celé zemi dochází k častým dopravním nehodám. Riziko představují zejména špatně udržovaná vozidla, nebezpečné jízdní návyky a toulavá zvířata. Zásobování pohonnými hmotami může být na některých trasách (např. Lusaka – Mongu) nedostatečné a na delší cesty je nutné se jimi předzásobit. Zásadně se nedoporučuje cestování v noci. Kvalitní autobusová doprava (klimatizované, moderní vozy) je omezena jen na nejdůležitější linky.

Pronájem vozidel se doporučuje skrze etablované mezinárodní půjčovny. Využívání MHD ve městech není vhodné, doporučuje se využití taxi služeb (a to včetně transferů na letiště). Pohyb pěšky ve velkých městech za dne nepředstavuje bezpečnostní riziko, u většiny silnic ale chybí chodníky pro pěší, ohleduplnost řidičů k chodcům je nízká.

Zdravotní situace: Zdravotnická zařízení a telefonní spojení v Zambii jsou na nízké úrovni, zejména ve venkovských oblastech. Nemusí být dostupné ani základní léky a čisté jehly. Tísňové služby jsou omezené. Zdravotnická zařízení v Zambii obecně neodpovídají evropským standardům z pohledu přístrojového vybavení a dostupnosti zdravotnického materiálu. V případě vážného onemocnění nebo úrazu může být jediným řešením urychlený transport např. do Jihoafrické republiky. Ujistěte se, že máte odpovídající cestovní zdravotní pojištění a dostupné finanční prostředky na pokrytí nákladů na jakékoli lékařské ošetření v zahraničí a repatriaci. Při cestách do Zambie se doporučuje očkování proti meningokokové encefalitidě a žloutence typu A i B. Velmi se doporučuje též profylaktická prevence proti malárii. Zambie patří mezi nejpostiženější země epidemií HIV/AIDS.

Voda používaná k osobní hygieně v hotelích a jiných ubytovacích zařízeních zaměřených na cizince je většinou nezávadná, nedoporučuje se však k pití. Rovněž se nedoporučuje konzumovat potraviny připravované na ulici. Naopak lze doporučit až úzkostné dodržování hlavních hygienických zásad (mytí rukou před jídlem apod.). Tam, kde není k dispozici nezávadná voda, existuje riziko nákazy cholerou. Cestovatel se může onemocnění vyhnout, pokud důsledně pije jen vodu z ověřených zdrojů (např. balenou, která je dostupná v obchodech).

5.8 Zaměstnávání občanů z ČR

Přestože je nedostatek kvalifikovaných pracovníků jedním z hlavních problémů zahraničních investorů v zemi, Zambie svůj pracovní trh velmi silně chrání a pracovní povolení cizincům uděluje dosti neochotně. Pouze velký investor získá pracovní povolení relativně snadno a to pouze pro omezený počet expertů. Zambijská vláda upřednostňuje, aby zahraniční podniky vyškolily a zaměstnaly místní pracovníky. Při posuzování žádostí o pracovní povolení se dále přihlíží k tomu, zda bude zaměstnání konkrétního cizince znalostním či kapitálovým přínosem pro národní hospodářství a zda nebude představovat potenciální finanční zátěž pro stát.

Pracovní povolení je vyžadováno pro pracovní činnost přesahující dobu 6 měsíců a může být prodlouženo max. na 10 let. Žádost o pracovní povolení musí podat budoucí zaměstnavatel, specializovaný právník nebo imigrační konzultant, a musí být vyřízena před příjezdem pracovníka do země.

K žádosti je třeba předložit následující:

- 1 Průvodní dopis zaměstnavatele
- 1 Pracovní smlouva nebo nabídka práce
- 1 Výpis z rejstříku trestů domovské země
- 1 Životopis
- 1 Ověřené kopie dokumentů potvrzujících kvalifikačních předpoklady
- 1 Kopie rodného, příp. oddacího listu
- 1 Ověřená kopie pasu
- 1 Ověřené potvrzení o kapitálu a statutárním orgánu zaměstnavatele
- 1 Kopie plánu pozdějšího předání znalostí/zkušeností zambijskému pracovníkovi
- 1 Kopie stanov zaměstnavatele
- 1 V sektorech stavebnictví, těžby, ICT, inženýrství a dalších projektových aktivit průvodní dopis konkretizující příslušný projekt, jeho datum ukončení a hodnotu projektu
- 1 Originály inzerátů na pracovní pozici, které byly publikovány alespoň ve dvou předních zambijských denících ve formátu A5 a výsledek výběrového řízení
- 1 Pasová fotografie
- 1 Příslušný poplatek.

Podrobné informace a požadavky jsou k dispozici na webu [Zambijského imigračního úřadu](#).

Všichni zaměstnavatelé jsou povinni odvádět poplatky na důchodové pojištění zaměstnanců. Z hrubé mzdy zaměstnance je odváděno 5 %, ve stejné výši přispívá i zaměstnavatel. Na webových stránkách [National Pension Scheme Authority](#) jsou všechny potřebné informace k penzijnímu pojištění.

V roce 2019 byl zaveden všeobecný systém zdravotního pojištění, do nějž zaměstnavatel i zaměstnanec (příp. osoba samostatně výdělečně činná) odvádějí po 1 % z hrubé mzdy. Systém spravuje [National Health Insurance Management Authority](#), ne jejímž webu lze najít podrobné informace a přihlásit se k pojištění.

5.9 Veletrhy a akce

V Zambii se každoročně konají tyto hlavní výstavy a veletrhy:

Agritech Expo Zambia: Koná se v dubnu ve městě Chisamba poblíž hlavního města Lusaky. Jde o nejvýznamnější veletrh v Zambii, jehož se v posledních ročnících účastnilo přes 200 vystavovatelů (včetně českých – za podpory MZV a MZe ČR v rámci tzv. projektů na podporu ekonomické diplomacie PROPED) a cca 20 tisíc návštěvníků. Zaměřený je na široké spektrum produktů a služeb pro zemědělství, jako jsou osiva, hnojiva, veterinární přípravky a služby, zemědělské stroje, zavlažovací systémy aj.

Další v Zambii konané veletrhy jsou spíše pouze lokálního významu:

Zambia Agriculture and Commercial Show: Koná se v srpnu v Lusace, zaměřený na široké spektrum zemědělství, průmyslu i služeb

Zambia International Trade Fair: Koná se v červnu ve městě Ndola v provincii Copperbelt, všeobecný veletrh

Copperbelt Mining, Agriculture and Commercial Show: Koná se ve městě Kitwe v provincii Copperbelt, zaměřený na těžební průmysl a zemědělství

Zambia International Mining and Energy Conference & Exhibition: Koná se v Lusace či v Kitwe, zaměřený na těžební průmysl a energetiku

6 Kontakty

Podkapitoly:

[6.1 Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu](#)

[6.2 Praktická telefonní čísla \(záchranka, policie, požárníci, infolinky, apod.\)](#)

[6.3 Důležité internetové odkazy a kontakty](#)

6.1 Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu

Velvyslanectví České republiky v Lusace:

Adresa: 4 Twin Palm Road, Kabulonga, Lusaka, Zambia

Tel.: +260 211 269 878

E-mail: lusaka@embassy.mzv.cz

Web: www.mzv.cz/lusaka

Nouzová linka: +260 966 732 849

Pracovní doba velvyslanectví je pondělí-pátek od 7:45 do 16:15 hod. Pro cestu z letiště či z centra města doporučujeme využít taxi. Úřad se nachází v bezprostřední blízkosti „Kabulonga Roundabout“, který slouží jako výrazný orientační bod.

Agentura CzechTrade není v Zambii zastoupena. Nejbližší kancelář agentury CzechTrade se nachází v Jihoafrické republice:

Zahraniční kancelář CzechTrade v Johannesburgu:

Vedoucí ZK: Petr Haramul

Fyzická adresa: 357 Rivonia Boulevard, Rivonia, Johannesburg

Poštovní adresa: P. O. Box 3520, 2128 Rivonia, Republic of South Africa

Tel: +27 11 705 2556

Mobil: +27 76 026 9040

E-mail: petr.haramul@czechtrade.cz

Web: www.czechtrade-sa.co.za

6.2 Praktická telefonní čísla (záchranka, policie, požárníci, infolinky, apod.)

V případě potřeby kontaktovat tísňové služby lze využít linky 999 (záchranka) nebo 991 (policie), v Lusace +260 211 220 006 pro policii nebo +260 211 220 180 pro zdravotnickou záchrannou službu. Funkčnost těchto spojení je ale nestálá a ani úspěšné spojení s operátorem nezaručuje rychlou a kompetentní reakci. Zejména mimo velká města mohou být pohotovostní linky zcela nepoužitelné. Jen některé nemocnice mají vlastní ambulantní vozy.

V případě potřeby lékařského ošetření lze kontaktovat následující kliniky:

Medland Hospital

Lot 9, Mukonteka Close, Rhodespark, 10101, Lusaka, Zambia

<http://www.medlandhospital.com>

Tel.: 3111 (z kterékoli místní telefonní sítě) nebo +260 761 101 600

Email: info@medlandhospital.com

CFB Medical Centre

4192 Addis Ababa Drive Lusaka

<http://cfbmedic.com.zm/>

Tel: +260 973 674 592

Fax: +260 211 254402

SES Clinic

Office 2 Sandy's Creations, Lilayi, Lusaka

<https://www.ses-zambia.com/clinics/>

Tel: 737 (z kterékoli místní telefonní sítě)

6.3 Důležité internetové odkazy a kontakty

Vláda:

Office of the President / State House: <https://www.sh.gov.zm/>

Ministry of Agriculture: <https://www.agriculture.gov.zm/>

Ministry of Commerce, Trade and Industry : <https://www.mcti.gov.zm/>

Ministry of Finance: <https://www.mof.gov.zm/>

Ministry of Fisheries and Livestock: <https://www.mfl.gov.zm/>

Ministry of Education: <https://www.moge.gov.zm/>

Ministry of Health: <https://www.moh.gov.zm/>

Ministry of Home Affairs and Internal Security: <https://www.moha.gov.zm/>

Ministry of Information and Media: <https://www.mibs.gov.zm/>

Ministry of Justice: <https://www.moj.gov.zm/>

Ministry of Labour and Social Security: <https://www.mlss.gov.zm/>

Ministry of Lands and Natural Resources: <https://www.mlnd.gov.zm/>

Ministry of Community Development and Social Services: <https://www.mcdss.gov.zm/>

Ministry of Local Government and Housing: <https://www.mlg.gov.zm/>

Ministry of Mines and Mineral Development : <https://www.mmmd.gov.zm/>

Ministry of Youth, Sport and Child Development: <https://www.myscd.gov.zm/>

Ministry of Energy : <https://www.moe.gov.zm/>

Ministry of Tourism and Arts: <https://www.mota.gov.zm/>

Ministry of Transport and Communication: <https://www.mtc.gov.zm/>

Ministry of Works and Supply: <https://www.mws.gov.zm/>

Ministry of Defence : <https://www.mod.gov.zm/>

Ministry of Foreign Affairs and International Cooperation: <https://www.mofa.gov.zm/>

Ministry of Green Economy and Environment: <https://www.parliament.gov.zm/node/9802>

Ministry of Small and Medium Enterprises: <https://www.parliament.gov.zm/node/9488>

Ministry of Water Development and Sanitation: <https://www.mwds.gov.zm/>

Hospodářská komora:

Zambia Association of Chambers of Commerce and Industry: <http://www.zambiachamber.org/>

Agentury na podporu investic:

Zambia Development Agency: <https://www.zda.org.zm/>

Zambia International Investment and Trade Centre: <https://zitic.co.zm/>

Daňový a celní úřad:

<https://www.businessinfo.cz/zambie>

Zambia Revenue Authority: <https://www.zra.org.zm/>

Centrální banka:

Bank of Zambia: <https://www.boz.zm/>